

**ÜMUMİŞLƏK DİALEKT SÖZLƏRİ VƏ ONLARIN
ƏDƏBİ DİLLƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏSİ
(II məqalə)****S.İ.ƏSGƏROVA**
Bakı Dövlət Universiteti

Dil uzun əsrlər boyu formalaşan hadisədir. Digər hadisələr kimi o da dəyişir, təkmilləşir. Dəyişmə və təkmilləşmə prosesində həm xarici amillərin, həm də dildaxili faktorların rolu vardır. Daşıyıcıların tələbini ödəmək, ünsiyyət üçün tam şəkildə yararlı olmaq üçün dilin öz daxili mexanizmini tənzimləməsi vacibdir. Bu zaman eyni funksiyalı artıq elementlər, işləkliyini itirən vahidlər sıxışdırılıb dildən çıxarılır. Ehtiyac hiss olunanlar isə müxtəlif üsullarla təmin olunur. Düzdür, dil daim inkişafda olan və dəyişən hadisə olsa da, o, tamamilə yeni forma, yeni məzmun kəsb etmir. Dil funksional sistemdir.

Ədəbi dil mürəkkəb və çoxcəhətli xüsusiyyətləri ilə diqqəti cəlb edir. Ədəbi dillə milli dil arasında qarşılıqlı münasibətlər ciddi məsələdir. Ədəbi dil həmişə olmuşdur. Hətta xalq dilinin təşəkkülündən əvvəl də formalaşmışdır.

Ədəbi dilin əsas göstəricilərindən biri normadır. Norma sabitliyə can atır.

Bu məsələ ilə bağlı A.Ş.Çikovanın fikri çox doğrudur: «Bütün dillər ədəbi dildir, lakin ədəbi dillərin hamısı milli deyil».

«Ədəbi dil həmişə mövcud olmuşdur, hətta xalq dilinin təşəkkülündən əvvəllərdə də» yazan T.Hacıyevin söylədiyinə görə «millət kateqoriyası xalqın inkişaf tarixində daha mükəmməl mərhələdir. Təbii ki, bu zaman onun ədəbi dili əvvəlki dövrlərindən daha zəngin, daha mükəmməl daha əhatəlidir» (5, s. 8-9)

Milli dil, ümumiyyətlə, dilin onun normalaşmış səviyyədə olmasıdır. Milli ədəbi dilin əsas xüsusiyyəti onun normalaşmış səviyyədə olmasıdır. Norma isə ədəbi dilin əsas xüsusiyyətlərindəndir. Bizcə, «ədəbi dil» və «milli dil» anlayışlarının eyniləşdirilməsinin əsas səbəblərindən biri də budur.

Ədəbi dil norması ilə bağlı anlayışlardan biri də variantlılıqdır. Variantlılığın meydana gəlməsinin mühüm səbəblərindən biri də dialektlərin təsiridir. Həqiqətdə də dialektlin ədəbi dilə təsiri nəticəsində müxtəlif laylarda variantlar yaranır. Zaman ötdükcə variantlardan yalnız birinin norma hüququ qazanaraq ədəbi dildə qalması qanunauyğunluğa çevrilir. Digərləri isə dildən çıxır.

Ədəbi dil öz inkişafının ayrı-ayrı dövrlərində müxtəlif dialektlərə

söykənə bilər. Tarixi şəraitin dəyişməsi ilə bağlı ədəbi dilin dialektinə, XV-XVII əsrlərdə Təbriz dialektinə, XVIII əsrdə Qarabağ dialektinə, XIX-XX əsrlərdə isə bütün dil nümayəndələrinin daxil olduğu Bakı şəhəri əhalisinin danışığına istinad etmişdi.

T.Hacıyev yazır: «Ədəbi dil bir dialekt çərçivəsində fəaliyyətə başlasa da, get-gedə dialektfövkü əlamətlərlə dolğunlaşır və dialektlərdən uzaqlaşır. Ədəbi dilin əsasında bir dialektin durmasını təsdiq etməklə ədəbi dildə əvvəlcədən dialektfövkü faktların seçilməsi anlayışları bir-birini rədd etmir» (5, s.8)

Azərbaycan ədəbi dilinin dialekt əsası barədə dilçiliyimizdə olan əsas fikrə görə milli ədəbi dilimiz Şamaxı-Bakı dialekti əsasında formalaşmışdır. M.Şirəliyev bu məsələ ilə bağlı digər dialektlərin rolu barədə də yazmışdır: «Şamaxı-Bakı dialekti ətrafında təmərküzləşərək hər bir dialekt bu prosesə müəyyən pay verib və inkişaf edən milli dili zənginləşdirib» (12, s.83-84).

Bu nəzəri mülahizə sonralar bəzi dilçilər tərəfindən qəbul edilməsinə baxmayaraq tənqidə də məruz qalıb.

Ədəbi dil norması anlayışı aydınlaşdırılarkən variantlıq məsələsinə mütləq toxunulmalıdır. Variantlıq öləri, göydəndüşmə hadisə deyildir. Ədəbi dil normalarının yaranmasında variantlıq həlledici amil sayılmamalıdır. Elə norma probleminin meydana çıxma səbəbi variantların varlığıdır. K.C.Sorbaçev bu haqda yazır: «Norma problemi o halda meydana gəlir ki, dil sistemində eyni hadisənin ifadəsi olan variantlar mövcud olsun» (14, s.19-20).

Ədəbi dilin normaları uzun sürən prosesin nəticəsində yaranır. Burada dildaxili və dilxarci amillərin təsiri nəzərə alınmalıdır. Həmin prosesdə dilin tarixi inkişafının məhsulu olan ənənələri xüsusiyyətlərin, dialekt materiallarının mühüm, aparıcı rol oynamaları unudulmamalıdır. Ədəbi dillərin zənginləşməsi və formalaşmasında əsas mənbələrdən biri də dialektlərdir. Dialektlərlə ədəbi dilin münasibəti məsələsi ilə bağlı problemlər tədqiqatçıların diqqətini çox cəlb edir.

Dialektizmlər fonetik tərkibdə, səslənməsinə görə ədəbi dildəki sözlərdən seçilir və bu sözlərin çoxunun ədəbi dildə qarşılığı olur. Onlar yayılma sahələrinin xarakterinə görə də fərqlənir. Həmin səbəbdən dialektizmləri iki qrupa ayırmaq mümkündür: 1.Məhdud dialektizmlər. 2.Ümumişlək dialektizmlər.

Birinci qrup dialektizmlər məhdud ərazidə işlənir, bunlar bir və ya iki dialekt qrupuna aid olur. Məsələn, adlardan ibarət dialektizmlər. Xırman üstü əvvəl kəfim çağ idi. Taxıl əmbiz deyil, sanki dağ idi. Dialekt və şivələrdə bu söz ənbiz//əmmiz şəkillərində işlənir.

İnahat – həcət. İşi salır inahata.Zülm eləyir camaata.

Naçar – xəstə. Dərdindən olmuşam naçar. Ömrümdə bir güldən haçaq (Aşq, 56). Dialektoloji lüğətdə bu sözün ikinci mənası «köhnə», «sınıq», «salxax» kimi verilmişdir. Dialektlərdə (Qazax, Zəngilan) bu sifətə «paçax» şəklində rast gəlinir.

Pərdi – evin üstündə şalbanların arasına qoyulan xırda ağac öyün, pərdələrin sökülmə bəlkə verim töycü səni.

Pişlaq –duzlanmış pendir. Ac qalanda yedik pişlaq, dələmə. Bu söz heç bir lüğətdə qeyd edilməmişdir, yalnız yaşlı adamlardan soruşularaq mənası bilinmişdir.

İkinci qrup dialektizmlər, yəni ümumişlək dialekt sözləri dialektlərin çoxunda işlənir. Onların yayılma sahəsi genişdir. Bunlar dialekt leksikasına daxil olsa da, həmin ümumişlək dialekt sözlərini canlı danışıq sözlərindən fərqləndirmək çətindir. V.Vinoqradov rus ədəbi dili tarixi ilə dialektologiyanın əlaqələri barədə yazmışdır: «Bizdə ayrı-ayrı xalq ifadələri və söz qrupları arasında sərhəd müəyyənləşdirilməyib. Müxtəlif xalq leksik axınlarının ədəbi dilə daxil olması yolları və vaxtı göstərilməmişdir. Sadə danışıq dili və dialekt sözləri arasındakı əlaqə kifayət qədər öyrənilməmişdir» (14, s.217).

Aşiq üslubunda yazılmış poeziyada geniş dairədə işlənən dialekt sözlərinin daha çox işləndiyini görürük. Bu da tamamilə təbiidir.

Abdal olsun, ağızlarda söz olsun (Məşədi Əmrəh). Abdal ümumişlək sözünün ədəbi dildəki sinonimi bilikli, bilici sözləridir.

Bəzi ərazidə «qanacaqsız» mənasında da işlənir. Azərbaycan dilinin dialektoloji lüğətində hər iki mənası qeydə alınmışdır.

Ağıl – qoyun saxlanılan yer, tövlə. -Sübh tezdən inək sağ, təmizlə ağlı (Aşq, 169).

Dizdix – *kəşi alt paltarı*. Biz dizliyə iki qoyun, Vallah olmaz belə oyun (Padar Qənimət). Bir çox dialektlər və şivələrdə qadın paltarı mənasında da işlənir.

Zarinc – *zarıyan*, bədəcə zəif. Özün yada yar oldun, Məni qoydun zarıncı (aşq., 150).

Dialektoloji lüğətdə iki mənası verilmişdir. Şamaxı dialektində daha çox işlənir.

Kəkil – *baş tükü*. Miskin kəkilin sərgəştəsiyəm. Dialektoloji lüğətdə Salyan dialektində işləndiyi bildirilir. Dialekt və şivələrdə «atın baş tükü» mənasında da işlənir.

Küt – təndirin divarından qopub oduna düşən çörək: iyirmi cüt kəlim yeyədi kütü, İyirmi beş oğlum sürəydi cütü (Allahverdi Pəri oğlu).

Lələ – *ata*: Karvan qabağına gəlsə uşaqlar, Deyərsiz ki, lələn dara düşübdür (Allahverdi Pəri oğlu). Quba dialektində beşik, nənni və nökr mənasında da işlənir.

Sovxa – ölən adamın qalmış əşyaları: Töksünlər üstümə *sovxa* paltarı (AZ.A və Ş, s.223).

Sicim – keçi qılından hörülmüş ip, heyvanları bağlamaq üçün istifadə edilir:

Eşqimin sicimi düşüb düyünə. Bu bəllidir, Xızı, Xaçmaz mülkünə (Şıxmır Hüseyn).

Göründüyü kimi, şairlər öz şeirlərində ümumişlək dialekt sözlərini bədii təsvir vasitəsinə çevirmişlər.

Təknədən fətir mənə, Al gətir ətir mənə (Padar Qənimət).

Həmin leksik vahidin «Kitabi-Dədə Qorqud»un mətninlə ata mənasını bildirdiyini görürük. Azərbaycan dilinin Qazax dialektində də baba sözü daha çox ata mənasını ifadə edir. Bu ümumişlək dialekt sözünün Tovuz, Şəmkir, Gəncə, Qarabağ, Gürcüstan dialektlərində həmin mənanı bildirdiyi məlumdur. Baba sözünün ata mənasını bildirdiyinə dair «Kitabi-Dədə Qorqud»dakı nümunəyə baxaq: Yüi oğul! Baban sana qıydısa, sən babana qıymağıl! – dedi, Ol məhəldə Qanturalının babası –anası çıqa gəldi; Ağ saqqallı babası qarşu gəldi. Oğlunuz boynunu quçdı; Bəg baba, xatun ana, əsən qalun! – dedi.

Onu da deyək ki, baba (ata) sözü türk, qaqauz, Krım-tatar dilləri və karaim dilinin Krım dialekti üçün səciyyəvidir.

Qədim abidəmiz «Kitabi-Dədə Qorqud»da becid sözü də işlənmişdir. Göstərilən söz tez, cəld mənasını ifadə etmişdir. Oğul, sən mala becid ol yığ, mən sana qız arayı gedəyim – dedi (KDQ-97, s.85).

Dialekt leksikasında tez, yeyin, təcili mənasında rast gəlinir. Bakı, Şamaxı, Ordubad dialektlərində becid, Quba dialektində beçid//beçim, Qazax dialektində, ayırım şivəsində beçim şəklində müşahidə edilir.

Azərbaycan ədəbi dili nümunələrində beçid sözünün məhdud şəkil-də işləndiyini görürük. Həmin sözə «Kitabi-Dədə Qorqud»dan başqa «Dastani-Əhməd hərami»nin mətnində rast gəlinir. Orada oxuyuruq: Önrüdü məskənətlə söyləyələm, Beçim olursa cəng eyləyələm (449, s. 46).

Qazax dialektində yalnız istehza etmə zamanı beçim (vacib, tələsik) sözü işlədilir: - Sənki çox beçitdi, çıx başımızın üstədən keş qavağa (Kolağız K). Bakı dialektində bu sözdən düzəlmiş beçiddə felinə də rast gəlinir: -Bir az beçiddə, yoxsa axşama düşərək (131, s.74).

Bu söz gürcü və erməni dillərinə də keçmişdir (449, s.46).

Azərbaycan ədəbi dili nümunələri ilə müqayisədə türk dili abi dillərində beçid sözünün daha çox işləndiyi müəyyən edilmişdir. Beçim sözü müasir türk və türkmən dillərinin dialektləri üçün səciyyəvi sayılır: beçim («vacib, gərəkli, tələsik» (438, s.104), beçim («tez, cəld») (409, s. 83).

Bədiiliyin tələblərinə cavab verən vasitələrdən biri də ümumişlək dialekt sözləridir. Aydınlıq, sadəlik, dəqiqlik, sərrastlıq ümumişlək dialekt sözlərinin başlıca əlamətlərindəndir.

Ümumişlək dialekt sözləri bədii əsərin canı sayılan məzmununa qida verən, onu sağlamlaşdıran, gözəlləşdirən əsas amildir.

Ümumişlək dialekt sözlərindən məqsədəuyğun istifadənin bədii əsərin məzmununa xalq ruhunu aşılamaqda böyük rol oynayır. Əsl bədii əsərlərdə xalq dilinin bütün zənginlikləri yaşayır. Dildə dərin kök salmış ümumişlək dialekt sözləri müəyyən müddətdən sonra ədəbi dilin dəyərli nümunələrinə çevrilir. Ümumişlək dialekt xalq yaradıcılığı mənbələrindən biridir. Ustad yazıçılar bu mükəmməl və qiymətli xalq yaradıcılığı mənbəyindən bacarıqla istifadə edərək öz əsərlərinin təsir gücünü artırırlar.

Ümumişlək dialekt sözləri bədii əsərlərin obrazlılığını artıran, nəzm və nəsr nümunələrində aydınlıq, sadəlik, sərrastlıq yaradan mühüm vasitələrdir. Bunlar bədii əsərlərin xalqiliyinə dair mühüm xüsusiyyətlərdir. Zəngin mənalı ümumişlək dialekt sözləri bədii əsərlərin məzmununu canlandıran, sağlamlaşdıran, gözəlləşdirən əsas amildir.

Öz əsərlərində bədii emosional təsiri xalq zəkasının əzəmətini göstərən atalar sözlərindən, ümumişlək dialekt sözlərindən istifadə edən yazıçılar folklorə, xalq həyatına, hikmətinə bağlı olduqlarını, bu tükənməz mənbədən qidalandıqlarını nümayiş etdirirlər. Məsələn, görkəmli yazıçı S.Rəhimov «Şamo» romanı ilə tanış olduqda onun xalq yaradıcılığına, zəngin ümumxalq dilinə dərinləndirən bələdliyini görürük. O, ümumxalq danışığı dilinin tükənməz xəzinəsindən bəhrələnən yazıçılar S.Rəhimovun bir sıra hekayələrinin atalar sözü ilə adlandırılması heç də təsadüfi deyildir. Yazıçının əsərlərinin, xüsusi ilə «Şamo» romanının lüğət tərkibində xalq ruhunun əzəməti əks olunur. Ümumişlək dialekt sözləri romanın təbiiliyini gücləndirir. Romanda belə sözlərdən bol-bol məq-

sədəuyğun istifadə edildiyini görürük.

Yoxsul insanları saymayan, onlara həqarətlə baxan, əxlaq pozğunu Zərnitac xanım qaravaşı Alagözü acıqlı-acıqlı gözdən keçirib ona:

-Naxırçı qızının könlü naxır əppəyindədir, eləmi? – deyə mırıldandı (II c, s.140).

Yaxud: Yoxsa it qurşağı yavğ götürmür qız? (II c, s.139). Söylənən fikrin daha təsirli, daha qabarıq çıxması, obrazın keçirdiyi psixoloji vəziyyətin təbiiliyi üçün ümumişlək dialekt sözlərinin, eləcə də yaxın mənalı atalar sözlərinin yanaşı işlədilməsinə romanda tez-tez rast gəlirik:

Alı kişi Hacı Səfiquluya qarşı etiraz səsini qaldırırdı. Dağ İsrail kimi yoxsulların tutduğu hərəkəti müdaifə edir:

-Eşitməmişən ki, nə əkərsən, onu da biçərsən? Eşitməmişən ki, nə doğrarsan aşına, o da çıxar qaşığına? Eşitməmişən ki, döymə qapını, döyərlər qapını?

Deyir ki, bu ingilis ki, var yamanca tülküdür... Bu ingilis tayfası yamanca yağ yeyib yaxada gəzən ilanı Seyid Əhməd əli ilə tutandır (I c, s. 290) cümləsində yanaşı işlənən sözlər əvvəlki cümlədə ifadə olunan fikri qüvvətləndirmək məqsədi ilə işlədilmişdir.

Romanda «açaram sandığı, tökərəm pambığı» atalar sözünü S.Rəhimov «açaram hər heçə puçanı», «Mən açacağam boğçanı, tökəcəyəm düyünçəni» – formasında işlədərək iblis təbiətli Göyərçinin «feldarlığını» Safo ailəsinə bəslədiyi nifrəti təsirli verir:

-Aşaram Sarıbabanı, çataram Şuşu qələsinə, salaram özümü birbaşa qoburnatın yanına, açaram sandığı, tökərəm pambığı. O da olmasa, birbaş faytona oturub yollanaram Bakıya parlamentin qabağına, açaram hər heçə-puçanı (II c., s.759).

-Mən açacağam boğçanı, tökəcəyəm düyünçəni (II c., s.761). «Şamo» romanında yazıçının ümumxalq danışiq dilindən götürüb işlətdiyi yüzlərlə ümumişlək dialekt sözləri, idiomlar, atalar sözləri, xalq məsələləri vardır. Əsərdə danışiq dilinə məxsus ağa nökrəi olunca çoban köpəyi ol», «Dar gün gen günün məhəkidir», «Cavanlıq ömrün gülü isə, qocalıq da ömrün ağ gülüdür». «Qoca dünya yeyənə quyruq, deyənə don, minənə atdır». «Rəiyyətin başı dağ olsa, dibi qızıldır», «Kişi öləndə gərək borclusu arvad-uşağından çox ağılıya». «Yat oğul yat», «Bir öküzlü ilə bir oğullunun ürəyində yağ olmaz» kimi aforistik ifadələr çoxdur. Bunlarda bədii lakonizm, sərrastlıq, obrazlılıq, məna dərinliyi duyulur. Danışiq dilinin bütün təbəqələrini zəngin yaradıcılıq laboratoriyasına bənzətmək olar. Orada ümumişlək dialekt sözlərinin öz yeri, öz çəkisi vardır.

Ümumişlək dialekt sözlərində doğma dilimizin ətri duyulur. Bu sözlər dilin milliyini daha da artırır. Ümumişlək dialekt sözləri ədəbi dilə xalq ruhunu hopdurur. Həmin sözlər müəyyən müddətdən sonra ədəbi dilə məxsus leksik vahidlərlə qaynayıb qarışır. Ümumişlək dialekt sözləri həm də dildə obrazlılığı təmin edən vasitələrdən biridir. Bu sözlərdən bədii təsvir vasitəsi kimi də istifadə edilir. Aşağıdakı nümunələr dediyimizə nümunə ola bilər. «Ağyal mamaça», «cəhənnəm bayquşu», «imansız kaftar», «toy toğlusu» (Qızqayıt qarıya münasibətdə), «Şehlinin simsiz teliqraf», «Telli-toqqalı», «feldar», (Göyərçinə münasibətdə), «qulluqbaz», «Əl tulası», «Göyərçin sandıq tulası», «Dədə gorçu», «Oğraş», «binamus» (yasavul kəlbəliyə münasibətdə) və s. bu kimi on-

larla epitetlər münasibətdə işləndikləri mənfi tiplərin xarici əlamətlərini, daxili mahiyyətlərini qabarıq şəkildə, ifşaedici səpkidə əvəzəlməz vasitə rolunu oynayırlar.

Epitetlərin kinayə, istehza, lağa qoymaq məqamında işlədildiyi müşahidə edilir:

Canımız qurtardı bu çənə pəhlivani it uşağından (I c., s.403). Romanda ümumişlək dialekt sözlərinin epitetlər, frazeoloji vahidlər kimi işləndiyini görürük. Onlar surətləri səciyyələndirməkdə mühüm rol oynayır. Əsərdə müxtəlif münasibətləri əks etdirən epitetlərin çoxu canlı danışıq dilinə məxsusdur. Burada «yalotu eşq», «çin çolpası», «ucubuluq soldat», «üclibuluq Kamran kişi», «bic gözlər» kimi epitetlər obrazlılıqları ilə diqqəti cəlb edir. «Şamo» romanında «hövsələsini yeməmək», «qabağından yeməyən», «başına daş salmaq», «ayıbına kor olmamaq», «Özünü tox tutmaq», «ağzı qatıq kəsməmək», «bıçaq sümüyüə dayanmaq», «yurdu kor olmaq», «bığının altından keçmək», «yurduna su calamaq», «üzünə ağ olmaq» danışıq dilindən alınmış yüzlərlə vahidlərə rast gəlinir. Romanda oxuyuruq: 1)Nə qulluq ədə? – Talıbxan səsinə ucaldı. – Mən mirzə ilə də gedərəm, arvad burnuna düşübsə, qayıt!(II c., s.45).

2)Əgər orada bir əfəndim deyib, mən də ağzından töküüb, ikiqat əyisən, tək başını da yox, bütün dərinə boya-boy soydurub, içinə qanqal təpdirərəm, özü də eşşək qanqalı (II c., s.32). Nümunələr frazeoloji vahidlər üzərində yaradıcılıq işinin nəticəsidir.

QEYDLƏR

1. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti, I c., B., 1997.
2. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti, III c., B.,2000.
3. Azərbaycan dilinin dialektoloji lüğəti, s.223.
4. Azərbaycan aşıqları və el şairləri, 249.
5. Axundov V. Azərbaycan dilinin dialektoloji lüğəti, s.277.
6. Azərbaycan dilinin fonetikasını. B., Maarif, 1984.
7. Dəmirçizadə Ə. Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi, I hissə, Maarif, 1979.
8. Əzizov E. Azərbaycan dilinin tarixi dialektologiyası. Bakı, 1999.
9. Hacıyev T. Azərbaycan ədəbi dil tarixi. B., 1976.
10. Hacıyev T. Azərbaycan ədəbi dil tarixi. B., 1987, s.8-9.
11. Rüstəmov R.Ə. Quba dialekti. Bakı, 1961, s.253.
12. Şirəliyev M. Azərbaycan dialektologiyasının əsasları. B.,1968.
13. Виноградов В. История русского литературного языка. Москва, 1978, с.217.
14. Сорбачев К.С. Изменение норм русского литературного языка. Л., Просвещение, 1971, с.19-20.

ОБЩЕУПОТРЕБИТЕЛЬНЫЕ ДИАЛЕКТНЫЕ СЛОВА И ИХ ВЗАИМОСВЯЗЬ С ЛИТЕРАТУРНЫМ ЯЗЫКОМ (статья 2-ая)

С.И.АСКЕРОВА

РЕЗЮМЕ

В азербайджанской лингвистики изданы много значительных книг, которые включают в себя историю литературного азербайджанского языка, защищены докторские и кандидатские диссертации, посвященные языку отдельных писателей, напеча-

ны монографии и статьи.

Диалекты имеют важное влияние на формирование норм литературного языка, улучшение всех разделов языка (фонетика, грамматика, лексика)

В этой статье говорится о связи литературного языка и диалектов в лексическом значении, так же влияние диалектов на норм литературного языка.

**GENERALY USED DIALECTS AND THEIR INTERRELATION
WITH LITERARY LANGUAGE
(article –2)**

S.I.ASKEROVA

SUMMARY

Azerbaijani linguists have published some fundamental books concerning the history of the literary language and have dedicated scientific works, monographies, articles to the language of many prominent writers. There is success also in the field of dialectology. However the interrelation of the literary language and dialects was researched not sufficiently.

Dialects have great influence on the formation of norms of the literary language, improvement of all branches of language (phonetics, grammar, lexis). The article deals with the interrelation of the literary language and dialects in lexical branch.